

מאבני-הבוחן של דור זה מתמקדת בהרי-סות הכפר הערבי השכן, שיח' דאהר, שאליו יוצאים יונתן, רימונה, עזריה וכמה מבני גילו של יונתן לפיקניק באחת השבתות. שיברי זיכרונות הילדות של ילדי המשק על הכפר ועל השיח' שלו, כמו מאזכרים את האמת על העם שחי כאן בארץ, עם שבניו הפכו פליטים. על הרדידות האידיאלית של דור הבנים כותב עוז: "השיחה נספה על מה שהיה בשיח' דאהר לפני מלחמת-השחרור, על ערמתו של החאג' הזקן, על מה שהיו הערבים מסוגלים לעשות לנו וגם על מה שאזרי מציע לעשות לנו במלחמה הבאה." מנוחה נכונה משול לדיאלוג של חירשים. בין דור שאין לו מה לומר (הבנים) ודור שאומר יותר מדי (האבות).

באותו לילה, אחרי הפיקניק ואחרי שניהלו מירדף בעיקבות דמות לא ברורה, שהסתתרה בחורבות הכפר הערבי, ומבול סוחף שניתן עליהם, נותר עזריה ללון בחדרם של רימונה ויונתן. באתו לילה, ב-3 לפנות בוקר, עוסק יולק, אביו של יונתן, בחיבור מיכתב ללוי אשכול, ראש הממשלה ושר-הביטחון, שבו הוא רואה בין השאר: "הטיקר הוא בכך שאנחנו הופכנו, אשכול יקירי. הופכנו תבופת-עולמים. היר ממאנת לרשום זאת, אבל האמת קודמת. תם ונשלם, יודי, הפרק דמסופך שלנו." מיכתב זה נועד להסביר ללוי אשכול את אירצונו של יונתן הבן להמשיך ולחות בקיבוץ. את האשם תולה יולק, כמאמץ את גירסת עזריה, בדיד בדיבוריו: "האשם בכליאות הוא בדיבוריו ולא אחר: הוא עם הריבוק הכנעני שלו, שיצמח לנו כאן דור של נמרודים ונדעתיים ופתחים, שיגרלו אצל לנו ואבי-עקבות במקום אכרעי וישיבות. לא עוד מרכס ופרויד ואיינשטיין, לא עוד מנוחין וישה חפין, לא עוד גורדון וברוכוב וברל, מכאן הלאה — הבן לנו יוצב ואכרעי בני צרויה, אחד כד גרא, שזופים, כורים ונכערים, מלומדי מלחמה. ומה יצא מן ההוקס-פוקוס הזה? יצא נבל הכרמל, אני אומר לך, עם שאר משתי-בקייר..."

את המיכתב הארוך ללוי אשכול מכ-ניס יולק לאחד מתיקיו, ולבסוף משגר אליו מיכתב קצר, שבו הוא מבקשו לקבלו לפגישה פנים-אל-פנים, לדון על עתיד בנו.

בעוד יונתן ועזריה חולים בהתקררות, שבה לקו בטויל השבת לשיח' דאהר והווים מרוב חום, עוברת רימונה להזיות משלה: "אני הייתי רוצה להשכיב את שניהם בחדר-השינה במיטה זוגית ולהיות לבדי כן בחדר על הספה. או בלילה להיות כין שניהם ולנגוע בזה ובה." משולש מזור זה מסתיים עם הפחתתם של השניים, או כמאמרו של יונתן: "קומי לבי אליו רפוכה מהזרע שלי לא איכפת לי נמאס לי ודי. ורימונה: "או הלכתי אליו רפוכה מהזרע של יוני, ישכתי עלידו על הארץ אמרתי שכאתי לשיר לו." ודומה כאן, כי החטא הקדמון של חוה ויולק ליפשיץ עם בניה טרוצקי חוזר על עצמו במהדורת הבנים.

שחתך את אפלת הלילה, ולא פיגוץ תאורה. מנוחה נכונה הוא ספר מעולה, כן ומרגש. הכתוב בעברית קולחת ומרתקת.

עיון

שומר

מהדורה שניה ומתוקנת לסיפרו של שימחה (סמואל) נוח קרמר ההיסטוריה מתחילה בשומרי ראה-אור בימים אלה. הספר, שהוא מהודעים בי ספרים העוסקים בחברות הנחשבת לראשית הציוויליזציה, באמצע האלף הרביעי לפני הספירה הכללית לחופו של המיפרץ הערבי.

קרמר, פרופסור לשומרוולוגיה באוניברסיטת פנסילוניה, בעלת האוסף השור מרולוגי הגדול ביותר בעולם, פירסם את סיפרו במחצית שנות ה-50. כסיכום ליותר מ-100 שנות מחקר בנושא מרתק זה.

התרבות השומרית נחשבת כיום לאחד משורשי הציוויליזציה. פילוסופים, מרי רים, היסטוריונים, משוררים, מישפטנים ומתקני-חברה יכולים לגלות את האבי-טיפוס שלהם בשומר הקדומה. השור מרים יצרו ספרות מקיפה עוד קודם שנכתב המיקרא. ומן רב לפני שהעביר רים באו לעולם. הספרות השומרית מרי-כתב מיתוסים וסיפורים אפיים, הימנזים וקנינות, כתיבת דברי-הימים ומישלי חוכמה. עד היום נחשפו בשלמותם או בחלקם, כ-25 מיתוסים, העוסקים בעיקר בכריאת העולם ובאירגונו.

הפרק הראשון בספר מתייחס לספרות השומרית והתנ"ך, תוך השוואת מיתוסים ואיבחון מקורות של מיתוסים תנ"כיים שנכתבו מאוחר יותר. בפרק לוחות שומר מתאר קרמר את סיפור פיענוחם של לוחות שומר במוסאיונים שונים בראשית המאה העשרים, תוך שיחזור הדרגתי של תקופות הכתב השונות בכתיב-היתדות הי שומרי.

בהמשך הפרקים מנתח קרמר את מרי-כייבי של העולם השומרי, מתוך מיון של לוחות וקישעי לוחות, המצויים במו-סיאונים רבים ברחבי-תבל. כך הוא מגיע לתיאור בתי-הספר הראשונים בשומר, מבלי לדלג על המקרה הראשון של שוחד בחינוך או מלחמת העצבים הראשונה מלאכת שיחזור העולם השומרי מביאה את קרקר לתאר את הפרולמנט הראשון בעולם, שהיה בשומר, תוך שהוא מתבסס על האפוס שלילות גילגמש. ש מספר על: "כנסת עצרת וקני העיר / מה השי-בה לגילגמש: הבה ונכנע לפני בית כיש, אל לנו למחצם ככלי-זינונו!" קרמר מתאר בפרק אחר את ההיסטוריון הראשון, תוך הבאת סיפור מלחמת-האורחים בשומר, או תיאורה של הפחתת המיסים הראשונה בתולדות תבל ואת קובץ-החוקים הראשון שנערך בידי המלך ליפטי-אישימר, שהקדים את המורכי ב-150 שנה.

בין כתבי הציוויליזציה השומרית מצוי גם ספר התרופות הראשון, תיאור של ניסיונות בגטיעת עצי-צל, התורה הראשונה של בריאת העולם, האידיאלים הי מוסריים הראשונים, איוב הראשון, ויכר חים ספרותיים ראשונים, סיפור נח הי ראשון, שיר-האהבה הראשון (חתה, תנני ואחבקך, / כי טובים דודי מי רכש...").

ההיסטוריה מתחילה בשומר מלא בהד-ססים, רישומים, קטעי-שיר, הבהרות ו-הארות, והוא נוקט גם בהנחה הקושרת את המילה "שם" עם המילה "שומר". ספר מעולה על ראשית הציוויליזציה, שיש בכוחו לפענח לקורא הישראלי את מקורותיו הראשונים, שהרי אברהם נולד באורכי-שדים, שהיתה אחת הערים הי חשובות של שומר העתיקה.

* שמחה (סמואל) נוח קרמר — ההיסטוריה מתחילה בשומר; פתח דבר: הן בוטרו, תרגום: נחמן בן-עמי; הי מהדור: רפאל גבעון; מהדורה שניה עם תיקונים; תוספות והשלמות: רפאל קוטשר; הוצאת ספרית-פועלים; 349 עמודים (כריכה קשה).

	I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII
1								
2								
3								
4								
5								
6								
7								
8								
9								
10								
11								
12								
13								
14								
15								
16								
17								
18								

מוצאו והתפתחותו של כתב-היתדות: 3000-600 לפני הספירה. בקירוב. — הלוח מראה את הצורות של 18 סימנים אופייניים.

זה ספר המעמיד מיתה למיקרוסקופ הספרות את התנועה הקיבוצית. את צבי-עותה וחוסנה. את ריקנותה והפוטנציאל הבלתי פמוצה בה. מנוחה נכונה הוא ספר מומלץ ביותר, המתפל בכל מאוביה של החברה הישראלית. שהוא אינו חושש לעיתים לדונה בהרצובות עטו.

גם דייקנותו של עוז בפרטים קטנים ומישניים מייצגת את אמנות כתיבתו, למעט אותו קטע, שבו הוא מהאר את הקרב על חירבת-תאופיק, שכותב שורות אלה נמנה עם הלוחמים בו. עוז מציין כי הנסיגה מהיעד נעשתה, "תחת הילת הוועקה של פנוי תאורה סוריים", בעוד שבדיקה קלה היתה מגלה לו, כי בקרב זה השתמשו הצדדים הלוחמים בזרקורים בשעת קרב. הזרקור שהאיר מרמת-פריה לעבר חירבת-תאופיק, הוא זה

יונתן. מציע נסיעה לארצות-הברית ל-חווה. עזריה מגיש בקשה להיות חבר-קיבוץ. בינתיים יונתן מכין את מסעו לפטרה, לסלעי-אדום, אותן חורבות ש-היו כמה שנים קודם לכן מוקד משיכה לבני דור שלם. יונתן וכסף, "אל המוות הזה הנקי מטורים ההולך והופך אתו לאבן מאבני המדבר." הוא יוצר אהת עם זקן מזור בשם אלכפנדר, פאשה מללים: "אתה תקרא לי מללים, ואני לך — קראסאביץ." הזקן יודע שמטרתו של יונתן היא סלע-אדום. הוא אינו עוצר בעדו, אלא מלגלג מעט. מוסף ואומר ליונתן: "כל אחד סוכריף על חייו. כל איריאט — חופשי כמו מלך." אחרי שיגותו חוצה את הגבול ומתחיל לעלות במעלה ואדי מוסה, הוא מגיע אל נקודת האיוון של חייו ומחליט לסגת. בריצה